

Akce krúžku na II. čtvrtletí 1989

19. dubna v 19.30 hod. beseda v místnostech SKŽ na Horově
24. května v 19.30 hod. beseda v místnostech SKŽ na Horově
21. června v 19.30 hod. beseda v místnostech SKŽ na Horově
23.-25. června setkání Slovákých krúžků z Bratislavy, Brna a Prahy v Bojkovicích, návštěva národopisných kulturních zajímavostí v okolí, cena zájezdu 100 Kčs (40 Kčs nocleh, 60 Kčs příspěvek na autobus), přihlášky do 20. dubna u dr. Václava Linharta
28. června v 19. hod. na nádvoří Nové radnice vystoupení francouzského souboru z Dijonu s vinařskými zvyky, písněmi a tanci z Burgundska, před nebo po vystoupení setkání Krúžku s tímto souborem

Z programu bratrských krúžků

BRATISLAVA

3. května setkání při písničce a organizace zájezdu na setkání Slovákých krúžků

PRAHA

12. dubna beseda s Jaromírem Nečasem, redaktorem brněnského rozhlasu na téma Historie a vývoj lidových muzik
26. dubna beseda s muzikou krúžku
29. dubna vystoupení krúžku společně s ostravským souborem Technik ve velkém sále Žofína
10. května beseda s muzikou krúžku
24. května večer s národním umělcem dr. Františkem Kožíkem na téma Slovácko - Můj život a má tvorba (u příležitosti 80. narozenin spisovatele)
14. června beseda s Jaroslavem Juráškem, dramaturgem brněnské televize
28. června závěrečná beseda s muzikou krúžku před prázdninami

Akce se konají ve vinárně na Žofíně (Slovanském ostrově) od 20. hod.

Do roku 1989 krúžku přáli vše nejdelší:

Limingan Nuorisoseura z Finska

Josef Gazárek, ředitel SKŽ

Radoslav Zeman, inspektor kultury

NV města Brna

Soubor Dunaj ze Strážnice

Soubor Kašava z Fryštáku

Soubory Pálava, Pálavánek

a Pálavěnka z Mikulova

Slovácký krúžek z Bratislavy
Slovácký krúžek z Prahy a účast-
níci jeho besedy 14. 12. 1988

Slovácký soubor z Kyjova
Slovácká obec Výhonek z Opa-
vy

JUBILANTI

Úvodem této rubriky se omlováme Zdence Jelínkové, že jsme ji v minulém Krúžkozoru o několik let omladili a uvedli chybně i den jejího narození. Chyba byla v členské evidenci, kterou jsme zdědili po předchozích funkcionářích krúžku.

3. března zemřel ve věku 79 let Jan Kružík, národopisný pracovník v Tvrdonicích, autor několika publikací o Podluží a řady písní, z nichž nejvíce se rozšířila "Vinohrady, vinohrady".

18. března oslavil 60tiny MUDr. Josef Kobzík, zasloužilý člen krúžku, nyní již dlouho primáš a vedoucí Břeclavanu

Pěťasedmdesátiny oslaví:

30. května JUDr. Zdeněk Sušil, bývalý tanečník, muzikant a dlouholetý funkcionář krúžku

Sedmdesátiny si bude připomínat:

16. července Josef Múčka ze Strážnice, dlouholetý krúžkař a příslušník "súdnej stolice"

Šedesátin dosáhne:

4. července ing. Josef Kučera, vždy obětavý příslušník "súdnej stolice"

Čtyřicátin dosáhne:

21. května ing. Zdeněk Vorlíček, CSc., bývalý tanečník a obětavý konferenciér krúžku

21. července Pavla D'Ambrosová, bývalá tanečnice a dlouholetá spoluvedoucí Slováčku

Vybrané folklórní akce v roce 1989

14. - 16. 4.	Velká nad Veličkou - Mladé Hornácko
14. 5.	Troubsko u Brna - Národopisná slavnosti
Brněnska
20. - 21. 5.	Chropyně - Hanácké slavnosti
26. - 28. 5.	Vlčnov - Vlčnovské slavnosti s Jízdou králů
a regionální soutěží verbířů Hradištska a
Brodsko

2. - 4. 6. Tvrdonice - Podluží v písni a tanci se soutěží o Stárka Podluží a dalšími regionálními a soutěžemi v tanci a zpěvu
4. 6. Křenovice - Pod křenovskó májč
9. - 11. 6. Kyjov - národní přehlídka dětských folkl. souborů
10. - 11. 6. Krumvíř - Kraj beze stínu, s regionální soutěží verbířů s Hanáckého Slovácka
16. - 18. 6. Myjava - Západoslovenské folklórní a mírové slavnosti
24. 6. Hluk - festival slováckých dechovek
- 30.6.- 3. 7. Strážnice - 44. mezinárodní folklórní festival
7. - 9. 7. Východná - 35. folklórní festival
7. - 9. 7. Rožnov pod Radhoštěm - Rožnovské slavnosti
14. - 16. 7. Detva - Folklórní slavnosti pod Polanou
22. - 23. 7. Velká nad Veličkou - Hornácké slavnosti

Moravský ples v Paláci kultury, Praha, 25. 2. 1989

V autobuse i v metru budí pár oblečený v kroji pozornost. O dotazy "odkud" nouze není, "kam" - to ví snad každý Pražan. Moravský ples je akce, která je již předem beznadějně vyprodaná, i když vstupné není zdaleka lidové. Zájem o ni přesahuje i kapacitu takového kolosu jako je Palác kultury.

Sjezdový sál, 20. hod. - pět proudů krásné krojované omladiny zaplavuje jeviště. Hudba umlká, několik úvodních slov a již celý sál povstává: ples je slavnostně zahajován písní "Moravo, Moravo, Moravěnko milá" a krátkým, hutným i jímavým uvítacím projevem primáše ing. Klimenta Navrátila, jehož rozechvělý hlas se nese nad ztichlým obecenstvem.

Následuje defilé krojovaných párů s ukázkami svatebního zvykosloví. Slovem, písní, tancem a barevností krojů jsme za zvuku cimbálových muzik provázeni téměř všemi národopisnými oblastmi Moravy.

Hodinu a půl trvající zahájení je ukončeno Moravskou besedou a zase oko neví, kam napřed pohlédnout. Tančí Valaši Hanáci, Kyjovjáci, Podlužáci, Strážničané - je jich plné jeviště.

Pak bylo těžké si vybírat: sledovat nonstop vystoupení všech zúčastněných souborů v Malém sále nebo se oddat plesovému veselí a tančit při dechovce nebo při cimbálových muzikách hrajících ve všech foyerech. Plní dojmů a radosti, hrdí na bohatost moravských tradic, odcházíme nad ránem.

Dík všem vedoucím i řadovým členům národopisného kroužku hanáckého, slováckého a valašského při OKD Prahe I za celou jejich činnost. Ať se jim práce daří, ať dále přinášejí radost a potěšení nejen sobě, ale i celé kulturní veřejnosti.

B. Pavlíková

KRAJINA PRO LUBOŠE GRAFFEHO

V krajině Bílých Karpat se mi vždycky zdá, že ne domky, ale přímý lučinaté a lesnaté stráně mají okna a vlídná vrátka. Stačí zatukat a vejít dovnitř mezi dobré lidi.

Je to krajina zpěvná a útulná. Vždy mi připadá, že zde písničky vyvěrají přímo z rosy na jatelince v přepestrých lukách. To ty něžné, lyrické. Jsem přesvědčen, že v Bílých Karpatech jsou slova folklór a flóra souznačná. Vždyť i ty drsnější furiantské popěvky, rodící se ve voňavém šeru pálenic, mají vlastně svůj prapůvod v květech trnek.

Jako plachý rodák ze zadumanější Vysočiny jsem zpočátku potřeboval veselé, někdy až bujaré krajiny Slovácka průvodce. Takového, který by mi pomohl překonat přirozený ostych a otevřít vrátka. K těm nejlepším a nejmilejším patřil Luboš Graffe (1940 - 1988), rodák z Uherského Brodu. I když po systudování zemědělského inženýrství zakotvil v Brně, byl navždy zamilován do svého rodného kraje a dokázal rozezvučet jeho písně i mezi šedivými paneláky. Jeho housle hrávaly prim v břelavském Podlužanu i v uherskobrodské Olšavě, udávaly tón na nesčetných amatérských folklórních sedáncích. Nebyl jsem jistě zdaleka sám, komu Lubošovy housle pomohly najít ztracenou radost a cestu k lidem.

Měl jsem dokonce to štěstí, že jsem ho slyšel hrát a zpívat nejen ve sklípčích a na prknech festivalových pódii, ale i přímo v terénu. Ten jarní den před pár lety byl nesmírný ve své průzračnosti, bylo nesnesitelné zůstat pod nekonečným blankytem sám. A my jsme se s Lubošem, jeho houslemi a lahvičkou dobrého vína octli v samém srdci Bílých Karpat - v parkové krajině Vojšických luk, Čertoryjí. Stesk bylo možné překonat jen muzikou, divokou muzikou. A Luboš rozezvučel své housle přímo nad fialovými plicníky a žlutými petrklíči, květinami, které odemykají na bělokarpatských lukách jaro. A smyčec vystřeloval vstříc korunám soliterních dubů, zapichoval se do modromodré oblohy a jeho žíně - jedna za druhou - začaly vlát v jarním povětří. Luboš se ohýbal k zemi, jakoby s pokorou, ale hned se zas furiantsky vztyčil a zaklonil, aby vykřičel svou radost tváří v tvář slunci.

"Zahrajce mi husličky
z javorovéj deščičky!
A já mosím domů íci,
lebo nemám za čo píci"

Bylo to divoké zpívání, takové, jaké se na moravsko-slovenské pomezí sluší, ale hlavně úlevné, protože nejdivočeji a nejlépe se hraje a zpívá právě v prostředí, ve kterém se písničky narodily.

A já si již navždy budu pamatovat ten den. Víím, že si ho připomenu vždycky, když mi zase bude trochu úzko, vždycky, když dočasně ztratím radost a cestu k lidem. A vždycky budu vedle sebe cítit kamaráda Luboše. Víím, že dokud budu znít bujaré slovácké písničky, budou v nich znít Lubošovy housle.. Lubošův hlas. Čím divočeji, tím lépe.

Jan Lacina

3. pokračování

Lidový tanec a hudba se stávají nejspontánnějším výrazem radosti z osvobození v r. 1945 a proto slovácké krúžky a vesnické skupiny ožívají bezprostředně po květnu. I brněnský krúžek už v červnu a červenci několikrát vystupuje pro raněné sovětské a československé vojáky. Vracející se válečnými událostmi rozprášení členové a s otevřením vysokých škol přichází mladá nadšená krev. Buduje se na zkušenostech, získaných soustavnou vnitřní prací a veřejnými produkcemi za okupace.

Prvou velkou akcí je Slovácká akademie k prvnímu výročí osvobození Brna a v rámci Slovanského dne Svazu přátel SSSR 28. 4. 1946. Byl zde proveden vylepšený program z doby okupace. Vedle krúžku, a zčásti z jeho členů, vzniká v Brně Moravský taneční a pěvecký sbor, vedený manželi Úlehlovými, vlastně první československý soubor lidových písní a tanců. Jeho členové navštěvují schůzky a podniky krúžku a přispívají tak jejich lesku. Krúžkařská muzika vedená Jaromírem Běhúnkem a primášovaná Augustinem Kúrem, později Františkem Lachmanem, Slávkem Volavým a Jurou Petřů, se vypracovává v kvalitní hudební těleso. Taneční a pěvecké nácviky, které se během okupace poznenáhlu staly součástí života krúžku, rozšiřují repertoár a vylepšují projev nových mladých členů. V létě r. 1946 vystupuje krúžek spolu s Moravským tanečním a pěveckým sborem v Náměšti nad Oslavou před prezidentem republiky dr. Edvardem Benešem, v r. 1947 realizuje další pořady Slovácko ve verši, písní a tanci (za spoluúčinkování herců Mahenovy činohry) a Morava ve zpěvu a tanci (s podtitulem Písněmi a tancem slováckými kraji Hornáckem, Dolňáckem, Strážnickem a Podlužím). Krúžek spolupracuje s brněnskou odbočkou Československé společnosti a podílí se programově na večerech na počest národních umělců Dušana Jurkoviče a Ivana Kraska a na oslavách jubilea P. O. Hviezdoslava. Přední slovenský zpěvák, sběratel lidových písní a pozdější národní umělec dr. Janko Blaho přitom vysoce oceňuje krúžkařskou muziku, v níž v těch letech kromě již jmenovaných primášů hrávali cimbalisté Jaromír Nečas, Antoš Frolka, Jan Sladký-Janina, Jaroslav Jurášek, zpívali Boženka Šebetovská, Helena Supová-Halířová a další vynikající zpěváci.

Avšak v r. 1949 dochází k oslabení činnosti, protože Jaromír Běhúnek s muzikou jím vytvořenou z krúžku odchází, osamostatňuje se, a s ním odcházejí i někteří zpěváci a zpěvačky. (Pokračovatelem této skupiny je dnešní Slovácký soubor Závodního klubu ROH Vlněny.)

Brzy je krúžek postaven před nutnost rozhodnout o své další existenci: buď zaniknout nebo se přičlenit k některé masové společenské organizaci podle požadavků Soběslavského plánu kulturně osvětové činnosti z června 1950. Na bouřlivé členské schůzi na podzim téhož roku volí mezi ČSM a ROH. Stává se součástí Závodního klubu ROH poštovního úřadu Brno 2, pozdějšího Závodního klubu dopravy a spojů, dnešního Sdruženého klubu ROH železničářů. Jak ukázala další léta, byl to čin pro rozvoj krúžku a zachování tradičních forem jeho činnosti šťastný. Zásahu o něj měli poštovní ředitel František Moravčík (dlouholetý předseda Valašského krúžku, který vznikl v Brně r. 1946) a tehdejší předseda ZK Augustin Mück, kterým se do klubu podařilo získat také Valašský krúžek a Hanáckou obec. Prvým starostou krúžku v rámci klubu byl zvolen ing. Jan Stöhr.

Rok 1950 je současně začátkem nového tvůrčího kvasu. Do krúžku přichází muzika studentů veterinární fakulty VŠZ, vedená primášem, zpěvákem a tanečníkem Lubošem Holým, nácviku tanců a tvorby programu se ujímá Zdenka Jelínková, která působila v krúžku od válečných let. Spolu s nimi, i v bezprostředně následujících letech přichází do krúžku celá plejáda talentovaných muzikantů, zpěváků, tanečníků a organizátorů, z nichž mnozí zůstali folklóru trvale věrni jako členové a vedoucí různých souborů amatérských i profesionálních, jako rozhlasoví zpěváci, choreografové, organizátoři folklórních slavností i jako vědečtí pracovníci, etnografové a folkloristé. Byli mezi nimi Dušan Holý, Jožka Kobzík, Jaroslav Čech, Antonín Bartošík, František Kašník, Jožka Jančář, Jura Prachař, Jan Krist, Jan Prokop, Jan Pavlík, Mirek Sandaný, Jožka Tomeš, Marie Šenková-Vyorálová a mnozí další.

Život krúžku se pronikavě mění. Kromě čtrnáctidenních schůzek, věnovaných jako před tím přednáškám a volné zábavě, schází se každý týden samostatně omladina k nácvikům. Ty jsou věnovány nejen rozšiřování osobního repertoáru, ale i tvorbě a zkouškám čísel pro veřejná vystoupení. V rámci krúžku se tvoří soubor lidových písní a tanců a ukazuje se, že soubor a krúžek mohou tvořit organický celek, což bylo v té době oficiálními činiteli zpochybňováno.